

ПЕДАГОГИЧЕСКИ МОДЕЛ „МАКРАМЕ”
ЗА РАЗВИТИЕ НА ИЗОБРАЗИТЕЛНИТЕ СПОСОБНОСТИ
И ХУДОЖЕСТВЕНИТЕ УМЕНИЯ
НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ 4. КЛАС

Атанаска Арнаудова,
ОУ „Петко Каравелов”, Асеновград
рецензент: гл. ас. д-р Мариета Савчева

Макрамето е вид ръкоделие, основен елемент в което е възелът, който изпълнява не само функционалната роля да съедини две нишки (конци) или канапи, а да има и декоративна роля. Изработването на макраме е близко до декоративното изкуство. С такава дейност хората са се занимавали от дълбока древност, като постепенно акцентът е преместван от прагматичната страна на използването на изделията към тяхната естетическа страна.

Още от най-ранна възраст украсяването, декорирането, макар и в по-елементарен вариант, присъства не само в детските рисунки, но най-вече в изработването на картички и предмети за любими хора. По този начин децата изразяват мислите, емоциите и чувствата си. Апликирането, декоративната украса във всичките ѝ форми са израз на усещането за красота в детските творби. С нарастването на възрастта стремежът вече е насочен към овладяване на все повече и по-разнообразни и интересни начини за изразяване с различни материали и нови техники на работа.

Всяка нова и интересна идея, свързана с експериментиране с нови изобразителни средства, е добре дошла и се приема с одобрение и ентузиазъм от четвъртокласниците. Те са отворени към новостите и всичко, което не е работено до момента или частично е изпълнявано от тях, буди детското им любопитство и внимание. Интересът им към експериментирането ме мотивира да разширя тяхната изобразителна грамотност и художествена изразителност, като им предлага нещо непознато до момента. Това за тях беше един вид предизвикателство – макрамето като непопулярен начин на работа в училище и новите материали, които дотогава не бяха използвали.

Исторически сведения за работата с макраме

През многовековното развитие на човечеството отношението към възлите е било различно и противоречиво. Имало е периоди, когато те дори са били

забранени. Сред многобройните табута за римските сенатори например едно е било по дрехите им да няма нито един възел.

Древните гърци били уверени в магическата сила на Херкулесовия възел, затова ранените воители превързвали раните си с помощта на този възел.

Разцветът на макрамето се отнася към IX век пр.н.е. Оттогава, твърдят историците, е започнало създаването на изделия от възли – колани, талисмани, предмети за бита.

На нашия континент техниката за изработване на изделия чрез връзване на възли е пренесена от мавританските моряци в Испания през XIV век, откъдето нахлува в Италия, а малко по-късно – в Индия, в Китай... С дантели от възли там започват да украсяват покривки, завеси, дрехи.

Материалите за този вид ръкоделие са разнообразни и тук всеки може да прояви творчество – тънки и дебели прежди (за предпочитане добре усукани), шнурове, канапи, въжета, манила. Важно е те да са с кръгло сечение, защото от такъв материал възлите стават по-релефни.

Броят на конците, които се използват в един ред, трябва винаги да е кратен на 4. Дължината им се определя, като се умножи по четири желаната дължина на изделието, а при по-гъсти възли – по пет или шест.

Възможностите са неограничени – с малко повече фантазия могат да се измислят безкрайни комбинации от възли – достатъчно е да се осигурят материали, да има огромно желание и време за работа и резултатите няма да закъснеят [1, с. 2].

Макрамето е техника за изработване на декоративни вещи от текстил, ползвайки връзване вместо тъкане и плетене. Един от основните ѝ възли е плоският възел, който е бил използван от моряците при украса на всякакви неща – от дръжки на ножове и саби до гърла на бутилки и части от корабите им. Смята се, че декоративното изкуство макраме се е зародило през XIII век в Арабският свят: думата „макраме” идва от арабската *migramah*, която може да се преведе приблизително като „шарена кърпа”. Арабските занаятчии използвали излишъка от прежди и конци при изработването на дрехи, като ги връзвали и правели покривки, кърпи и други декоративни елементи.

След нашествието на мавританците макрамето било пренесено в Испания, а след това разпространено из Европа, като най-напред било въведено в Англия от Катлийн Куунс в края на XVII век. Тъй като моряците правели вещи чрез макраме и впоследствие ги продавали или заменяли на сушата, изкуството стигнало и до бреговете на Китай и Новият свят. Макрамето станало изключително популярно сред моряците през XIX век, които го наричали „квадратно връзване”, тъй като любимият им възел бил именно квадратният.

Изработването на макраме е близко до декоративното изкуство. С такава дейност хората са се занимавали от дълбока древност, като постепенно акцентът е преместван от прагматичната страна на използването на изделията към тяхната

естетическа страна. Така например чрез изкуството да правят здрави и надеждни възли египтяните изработвали рибарски мрежи, а гърците превързвали ранените си воители. Особено важно било и за моряците да правят здрави и сигурни възли при закрепването на различни елементи от корабното оборудване – платна, реи и др. Някои от моряците в древността смятали, че макрамето крие магическа сила, която би ги предпазила от бедности и нещастия. Затова носенето на специално изплетени от текстилни материали разноцветни верижки не било рядкост. Може би точно това е причината да се обърне по-голямо внимание на естетическата страна при изработването на макрамето. У някои народи изработването на макраме е поставило началото на съществуващи и до днес занаяти, например килимарството на древните перси. Днес чрез преплитане и завързване на текстила се правят различни украшения за дрехите (атрибутите на военните парадни униформи), ремъци за чанти, раници и др., връзки за обувки, шнурове и т.н. [2, 4–5].

Материали, които се използват при работата с макраме

Материалите, които по принцип се използват за макраме, са памучни влакна, корда, коноп, кожа или прежда. Основна характеристика на използваните конци е нивото на „отдаване”. Бижутата често са комбинация от възли и различни мъниста (стъклени, дървени и т.н.), висулки или черупки. Кожените и тъканите колани са друг аксесоар, при който понякога се ползва техниката на макрамето, а така популярните още от 90-те години плетени гривнички (изработени с конци за бродирание мулине) се правят отново на принципа на макрамето.

сизал

полиетиленова рафия

капок

лен

кенаф

За по-големи декоративни елементи, като завеси или стенни покрития, макрамето започва да се изработва върху дървена или метална шпилка, която позволява да се работи с десетки кичури. За малките проекти е напълно достатъчна и една коркова дъска за бележки, макар че в някои магазини предлагат специализирани дъски. Предлагат се също така и комплекти за начинаещи, работни платформи, мъниста и всякакви други материали.

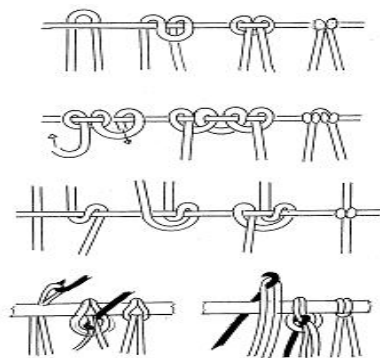
Макрамето достигнало своя апогей през Викторианската епоха. С времето очарователното изкуство било позабравено, но днес то отново си е завоювало предни позиции в съвременната хобистика [3].

Подготовка за работа

Подготовката за работа включва да се определи колко метра конец ще е нужен за изработката на даден модел. Ако е нужно, да се прецени какви носещи части или украсителни елементи ще са необходими за изделието. Да се съобрази от какъв материал ще се изпълни моделът. Според предназначението му може да се избере по-мек или по-твърд материал. За аксесоари или бижута е за предпочитане пресукан конец от меки нишки. Цветовото решение също се определя в самото начало. За учениците е задължително да имат образец, който ще им е нужен при броенето на възлите.

Видове възли и начини на работа. Разновидности

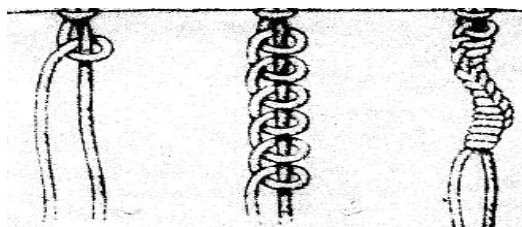
Начално навързване (фиг. 1). Конецът, прегънат на две, се прехвърля, двата свободни края се промушват през мястото на прегъване и се изтеглят. Ако се изработва пано, вместо допълнителен конец може да се използват дървена пръчка, летва, халки.

Фиг. 1

Обикновен възел

Можем да започнем работата по макрамето с обикновения възел, той е най-простичък и лесен за изпълнение. Взимат се две връвчици, подбрани по ваш избор, и дърпайки дясната, така че да е опъната, се връзва върху нея лявата връвчица. Повтаряйки това движение, се получава плетка с ляв ръб.

Фиг. 2

За да се получи плетка с десен ръб, просто се обръща движението (държи се лявата и се връзва дясната върху нея). За да се получи спиралообразна форма, се редува движението [4].

Плосък възел (квадратен)

Това е един от основните възли в макрамето. За изработването му са необходими четири конца. Най-напред левият конец се поставя в хоризонтално положение спрямо двата средни, а десният се прикрепва през него към лявата страна и полувъзелът се затяга. В случая двата средни конца са водещи. След това действията се повтарят в същата последователност, като се започва с конца от дясната страна. Квадратният възел е много популярен при изработването на макраме. Работи се с четири върви и се използват две движения. Двете странични върви се наричат връзвачи, а централните – носещи.

Движение 1:

Връзват се четирите върви; двете носещи се държат неподвижни между средния и безименния пръст. Левият връзвач се прехвърля под двете носещи върви

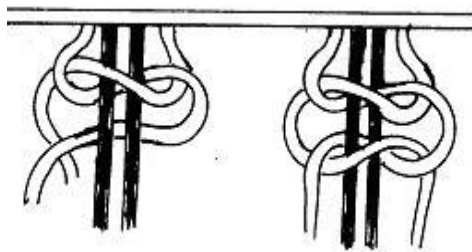
и над втория връзвач. След това десният връзвач се прехвърля над носещите и под първия. Дърпат се краищата, за да се стегне възелът.

Фиг. 3

Движение 2:

При второто движение се тръгва като при първото, само че с десния връзвач. По този начин се създава квадратен възел.

Фиг. 4

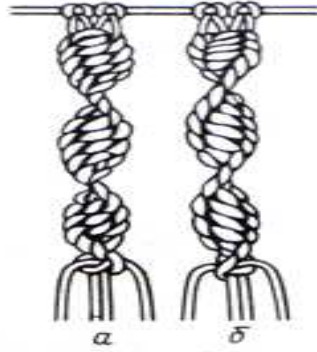

Фиг. 5

Полувъзли – ляв (фиг. 5а) и десен (фиг. 5б)

Усукан възел

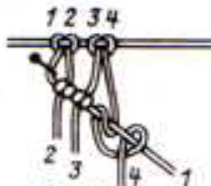
Дясната ръка се слага отдясно на работната нишка под водещите и се изтегля отляво, за да се образува лява работна нишка. После се опъват в противоположна посока спрямо водещите двата края на работните конци. Така единият възел се затяга. Ако се продължи връзването на полувъзли само в една и съща посока, се получава усукване само наляво (фиг. 6а) или само надясно (фиг. 6б), според това, в коя посока сме избрали да се усуква шнурът.

Фиг. 6

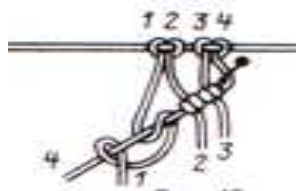
Бисерен възел

Той се получава от три единични полувъзела: първо ляв, след това десен и отново ляв. Следващите сплетени няколко възела образуват поредица от бисерни възли в желаната форма. Тя може да бъде хоризонтална, вертикална или наклонена, в зависимост от положението на водещата нишка. Но за по-добро изпълнение е добре да знаем, че основната нишка трябва да бъде добре изпъната и да лежи под работните нишки. Ако завързваме от ляво на дясно, то възлите се правят с лявата ръка, а дясната изпъва водещата нишка. Добре е нейното положение да се фиксира с щифт.

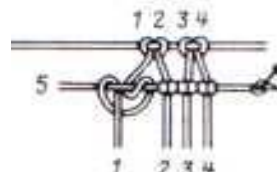

Фиг. 7

Работейки от дясно на ляво, ръцете се сменят, т.е. възлите се връзват отдясно (фиг. 8, 9).

Фиг. 8

Фиг. 9

От наклонените видове се получават много модели, като ромбове и цветя (фиг. 10) [3].

Фиг. 10

Формата като изразно средство на моделите

Формата определя какъв комплекс от възли да се избере, за да се изрази по-реално предметът. Спецификата на предмета, който се прави, предполага учениците да са запознати предварително с основните видове възли и да знаят кой от тях би помогнал за предаване на релеф и кой би им послужил за местата, където повърхността на модела трябва да е равна. Формата определя и къде се налага възлите да се правят по-стегнато или да са по-рехави, ако например изделието изисква ширина и обем. Познавайки възлите, едно макраме изделие може да се изработи в много варианти и това дава лично удовлетворение на творец в един по-напреднал етап в творческия процес.

Постепенно у учениците се развиват усещане и възприятие за цвета, тона и формата на предметите в тяхното хармонично единство.

Всъщност всяка една вещь може да има много варианти, но водеща е формата, която искаме да изразим, и тя зависи от вкуса, желанието и фантазията на изпълнителя.

ЛИТЕРАТУРА

1. Василева, В. Макраме. С., ПК „Георги Димитров“, 1991.
2. Соколовская, М. Макраме. М., Лекая и пищевая промышленность, 1983.
3. <http://shepot.org/2008-11-26-14-27-55/makrame/43-makrame-rombove.html>
4. <http://shepot.org/2008-11-26-14-27-55/makrame/37-makrame-obinoven-vuzel.html>